

BÆREDYGTIGHED Mens danske politikere og landbrugsorganisationer bagatelliserer kødforbrugets skyggesider, bevæger forskere og internationale fødevarerivirksomheder sig i retning af en stigende anerkendelse af problemets globale omfang

Kampen om klodens kød er i fuld gang

"Folk skal jo have mad. Verdens befolkning stiger hele tiden." Således lød det i januar 2008 fra præsidenten for det, der dengang hed Landbrugsrådet, Peter Gæmelke, da han skulle forsvare den danske kødproduktions skyggesider. Underforstået i kommentaren var en opfattelse af, at mad er lig med kød. Meget kød, vel at mærke.

Gæmelkes formulering er typisk for niveauet i den danske landbrugsdebat, der er forblændet af animalske produkter. Dette på trods af at talrige internationale rapporter gennem de sidste fire år har betonet, at den intensive husdyrproduktion belaster kloden ganske voldsomt.

Men i begyndelsen af juni fik dansk landbrugspolitik et alvorligt skud for boven. I forbindelse med Verdens Miljødag udsendte FN's miljøprogram, UNEP, en rapport, der udråber forbruget af kød og mælk til at være en af det 21. århundredes største udfordringer.

Det er 27 eksperter i FN's ressourcepanel, der har sammenlignet miljøpåvirkningen og ressourceforbruget ved forskellige menneskelige aktiviteter. Og der udpeges to hovedskurke: fossile brændstoffer og landbrugsvarer.

Men hvor der er ved at brede sig en global konsensus om en omlægning af energisektoren, er der nok lagt op til et større slagsmål om landbruget. For som FN's ressourcepanel ganske udiplomatiske skriver i den nye rapport, så er der behov for "en betydelig global kostændring, væk fra animalske produkter". Velbekomme!

Spørgsmålet er så, hvordan politikerne på Christiansborg vil håndtere den bramfri udmelding fra FN. For flere af de ansvarlige politikere er tilsyneladende ideologisk forblændet af kød og mælk. Som klimaminister bemærkede Connie Hedegaard (K) om en mulig reduktion af den danske svineproduktion, at vi ikke skal "vende tilbage til at leve, som vi gjorde for flere hundrede år siden". Hvad Hedegaard her reelt siger, er, at en ubæredygtig overproduktion af svin er udtryk for et moderne, civiliseret samfund.

Det samme tankemønster ses også hos Eva Kjer Hansen (V). Som fødevarerminister skrev hun i Jyllands-Posten om den globale fødevarerkrise, at kineserne efterspørger "mad af højere kvalitet såsom svinekød i stedet for ris". Men dansk svinekød er næppe af højere kvalitet end traditionel kinesisk mad. Og kineserne har i øvrigt altid spist kød, så der er ikke tale om en luksus, som ikke tidligere var dem forundt.

Det kinesiske kødforbrug blev fordoblet fra 25 kilo pr. person om året i 1990 til 50 kilo i 2000, og siden er stigningen fortsat. Til sammenligning ligger Danmark på cirka 110 kilo pr. person om året. Eva Kjer Hansen er med andre ord bannerfører for en ganske særlig udviklingsideologi, hvor det at spise meget kød er "finere" end at spise mindre kød.

Mens danske politikere og landbrugsorganisationer bagatelliserer kødforbrugets skyggesider, bevæger forskere og internationale fødevarerivirksomheder sig i retning af en stigende anerkendelse af problemets omfang. Den 29. juni blev der i Udenrigsministeriet afholdt en international konference arrangeret af Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV). Formålet var at se nærmere på, hvorvidt og i så fald hvordan det er muligt at brødføde verdensbefolkningen i år 2050 – på bæredygtig vis. Mange virksomhedsrepræsentanter og forskere deltog, og konferencen viste, at den danske fødevarer- og landbrugspolitiske debat er ved at blive kørt agterud i forhold til udlandet.

Jan Kees Vis repræsenterede en af verdens store fødevarerivirksomheder, Unilever, og han henviste til beregninger af ressourcepildet i den nuværende produktion. Globalt produceres der 4600 kilokalorier (kcal) fødevarer om dagen pr. menneske. Heraf går 600 kcal tabt efter høsten, inden de når at blive distribueret videre. Yderligere 1200 kcal går tabt til produktion af kød og mælk, og til sidst går 800 kcal tabt i forretningerne og hjemme hos folk. Dermed står verden tilbage med et faktisk indtag på cirka 2000 kilokalorier om dagen pr. person, og med regionale forskelle taget i betragtning er det forståeligt, hvorfor over en milliard mennesker i dag sulter – et tal som desuden er stigende.

Jan Kees Vis spurgte derpå tilhørerne, om de ville spise mindre kød for derved at bidrage til at brødføde verden – et provokerende spørgsmål fra en af verdens førende fødevarerivirksomheder. En anden oplægsholder fra erhvervs-

livet var Karl Almås fra Sintef Fisheries, som er en forskningsvirksomhed inden for fiskeri. Han konstaterede, at verden fremover ikke skal forvente en øget fangst af fisk på åbent hav. Hvis fiskeproduktionen skal øges, bliver det inden for akvakultur, altså fiskefarme. Almås vurderede, at den største hindring er at skaffe nok foder til dambrugsfiskene. Fiskeproduktionen optager allerede store landbrugsarealer til dyrkning af blandt andet sojafoder, så hvis verden spiser mere fisk, vil det forøge presset på klodens landbrugsarealer, skove og biodiversitet.

Dervar naturligvis andre oplæg på konferencen, som omhandlede meget mere end produktion af kød og fisk. Men forbruget af animalske produkter var det måske mest kontroversielle emne, og alvoren er vanskelig at komme uden om.

Produktionsdyr og foderproduktion optager tilsammen størstedelen af planens landbrugsarealer og bruger en stor del af klodens vand. Netop arealforbruget er årsagen til, at husdyrproduktion ifølge en tidligere FN-rapport er den største trussel mod biodiversiteten for 306 ud af verdens 825 vigtigste økosystemer. Og husdyrene er en nøglefaktor i afskovningen.

Forskere ansat ved det hollandske institut for miljøvurdering har regnet ud, at verden ved at omlægge til en mere grøn kost frem til år 2050 kan halvere de anslåede udgifter til at begrænse CO₂-udledningen og derved spare den globale økonomi for mindst 20.000

"For som FN's ressourcepanel ganske udiplomatiske skriver i den nye rapport, så er der behov for 'en betydelig global kostændring, væk fra animalske produkter'. Velbekomme!"

milliarder dollar. I en anden beregning har to miljørådgivere fra Verdensbanken for den amerikanske tænketank World Watch Institute vurderet, at husdyrproduktionens klimaansvar er på over 51 procent. I begge beregninger er det især dyrenes arealforbrug, der giver en markant klimaeffekt.

Det mest alvorlige er måske, at produktionsdyrene ifølge UNEP-rapporten æder over halvdelen af verdens afgrøder. Og UNEP vurderer, at udfordringerne ikke kan løses alene ved effektiviseringer. Befolkningsvæksten frem til 2050 bliver i sig selv vanskelig at matche teknologisk. Og når efterspørgslen på kød og mælk samtidig ventes fordoblet i 2050, er FN's opfordring til en global kostændring forståelig.

Er det holdbart at fortsætte den danske overproduktion af animalske produkter, nu hvor FN's ressourcepanel har udråbt overforbruget af kød og mælk til at være en af det 21. århundredes største udfordringer? En ensidig satsning på animalske fødevarer er sandsynligvis at spille roulette med dansk landbrugs fremtid i en verden, hvor overproduktionen af husdyr uundgåeligt vil stå for skud århundredet ud. Og når debatten ikke føres, bliver det sværere at sikre folkelig opbakning til kontroversielle beslutninger på fødevarer- og landbrugsområdet, når sådanne beslutninger før eller senere nødvendigvis skal tages.

Det typiske forsvar for status quo i dansk landbrug er, at danske landmænd blot følger efterspørgslen på svinekød i for eksempel Kina. Men skal den globale efterspørgsel på kød imødekommes? Nej, siger FN. Overforbruget af animalske fødevarer er så ressourcekrævende, at det er utopi.

FN har taget tyren ved hornene. Spørgsmålet er så, hvornår vi ser danske landbrugsrepræsentanter og politikere gøre det samme.

Rune-Christoffer Dragsdahl er kandidatstuderende i antropologi ved Københavns Universitet

KRISTELIGT DAGBLADS KRONIK I MORGEN
Knud Jørgensen, ph.d.: Et fælles kald til mission i det 21. århundrede